

**ПРИВРЕДНОПРАВНИ ОКВИР И
ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ДРЖАВА
ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ**

**THE LEGAL FRAMEWORK AND THE
ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE
SOUTHEAST EUROPEAN COUNTRIES**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
University Business Academy in Novi Sad
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 14. новембар 2019.

Зборник радова са Међународног научног скупа
„Привредноправни оквир и економски развој држава
Југоисточне Европе“ одржаног 14. новембра 2019. године у
Новом Саду, у организацији
Правног факултета за привреду и правосуђе
Универзитета Привредна академија у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић, редовни професор
Др Ненад Аврамовић, редовни професор
Др Милош Марковић, редовни професор
Др Радица Шиповац, редовни професор
Др Дарко Голић, ванредни професор
Др Предраг Мирковић, ванредни професор
Др Маријана Младенов, доцент
Др Јоко Драгојловић, доцент
Др Ненад Бингулац, доцент

За издавача:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Уредник:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Штампа:

Штампарија ФЕЉТОН, Нови Сад

Тираж:

250

ИСБН 978-86-6019-099-6

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ – председник Научног одбора

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР НЕНАД АВРАМОВИЋ

Шеф Привредноправне и међународноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА

Продекан за науку и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ - МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР АЛЕКСАНДАР РАДОВАНОВ

Професор Емеритус Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЈЕВ

Шеф катедре кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

АКАДЕМИК ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ

Ректор Европског универзитета Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ

Председник Основног суда у Котору | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ

Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

АКАДЕМИК DR WOLFGANG RONRBACH

St. Elizabeth University of Health and Social Sciences | Austrija

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР НЕЋО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србије

ДОЦ. ДР АЛБИНА АБИДОВИЋ

Доцент на Европском универзитету Kallos Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осиеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

ПРОФ. ДР МИЛАН ЧАМПА

Ванредни професор на Факултету за здравствену негу Универзитета Ново Место | Република Словенија

ПРОФ. ДР СИМЕОН ГЕЛЕВСКИ

Професор у пензији на Правном факултету у Скопљу | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University neapolis paphos Cyprus master studys in public law and administration | Kiparska Republika

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Продекан за наставу на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Шеф опште и теоријске катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ ОБРАДОВИЋ

Саветница декана на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ, доцент - председник Организационог одбора

ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ, доцент

ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ, ванредни професор

ДР САЊА ШКОРИЋ, доцент

ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ, доцент

ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ, доцент

ДР МАРКО СТАНКОВИЋ, доцент

ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ, доцент

МСР. ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ

МСР. ТАЊА ПРАШТАЛО, асистент

МСР. СТЕФАН ДИТРИХ, асистент

МСР. ВЛАДИМИР АВРАМОВИЋ

МСР. ДИЈАНА БОРЕНОВИЋ, асистент

Секретар:

МСР. ТАЊА ПРАШТАЛО, асистент

Dr Joko Dragojlović, docent

*Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e-mail: jdragojlovic@pravni-fakultet.info*

Msr. Boban Dzunić

*Advokat u Nišu
e-mail: kancelarija@medianis.net*

Msr. Gordan Grujić

*Advokatski pripravnik u advokatskoj kancelariji Životić
e-mail: gogi_94@hotmail.com*

KRIVIČNO DELO PREVARA U OBAVLJANJU PRIVREDNE DELATNOSTI-SPECIFIČNOSTI I OBELEŽJA

Apstrakt:

Izmene i dopune Krivičnog zakonika iz 2016-te godine su se najvećim delom odnosile na krivična dela protiv privrede. Ovim promenama se nastojalo da se ispune standardi koje su postavili međunarodni dokumenti iz oblasti suprostavljanja korupciji ali i da se krivičnopravna regulativa prilagodi postojećem stanju kriminaliteta u zemlji radi njene što bolje i efikasnije primene u praksi. Prema najnovijem rešenju u glavi XXII propisano je sedam novih krivičnih dela, tri krivična dela su dekriminalizovana, kod nekih krivičnih dela je promenjen zakonski opis a kod nekih promenjen redosled, odnosno mesto u okviru grupe krivičnih dela protiv privrede. Iako su prevarne radnje u obavljanju privredne delatnosti već bile inkriminisane u Krivičnom zakoniku kao opšte krivično delo protiv imovine, ono se u oblasti privrednih odnosa u praksi gotovo nije primenjivalo zbog pravne tradicije da nije moguća prevara u odnosu na pravno lice kao pasivnog subjekta. Uvođenjem novog krivičnog dela prevara u obavljanju privredne delatnosti nastojalo se da se otkolone problemi prakse kada su prevare u obavljanju privrednog poslovanja u pitanju. Shodno tome, u radu autori su u kazali na osnovna obeležja i specifičnosti krivičnog dela prevare u obavljanju privredne delatnosti.

Ključne reči: *prevara, Krivični zakonik, prevara u privredi, privredni kriminalitet,*

UVOD

Imajući u vidu značaj privrede i važnost pravilnog funkcionisanja privrednih tokova, jasno je da za njenim očuvanjem i razvojem teži svaka država. Privreda predstavlja osnovu napretka i razvoja svake države. Upravo u tome ogleda se i važnost rasta privrede i privrednih tokova, očuvanje njenog normalnog funkcionisanja i poboljšanje privrednog ambijenta i ulaganja. Privredi, kao i različitim privrednim tokovima zaštita se pruža i krivičnim pravom, onda kada je to neophodno i kada je reč o ozbiljnijim vidovima ugrožavanja. U tom smislu, oblici kriminaliteta protiv privrede i ekonomskog sistema obuhvataju krivična dela koja su usmerena protiv privredne delatnosti i ekonomskog sistema. Oblici kriminaliteta u ovoj oblasti poznati su po sposobnosti da se mogu prilagodavati konkretnim društveno-ekonomskim i političkim uslovima, tako da oni doživljavaju izvesne transformacije, a sve češće javljaju se i novi oblici kriminaliteta.¹ S obzirom da krivičnopravne norme moraju biti uskadene sa aktuelnim društvenim odnosima i sa relevantnim međunarodnopravnim aktima u našoj zemlji su poslednje dve decenije izvršene broje izmene Krivičnog zakonika² (u daljem tekstu KZ). Naime, 2005-te godine, imajući u vidu stanje u društvu, donet je nov Krivični zakonik koji je pretrpeo mnoge izmene i dopune. Izmenama i dopunama Krivičnog zakonika³ iz 2016-te godine zakonodavac je najvećim delom intervenisao u sferi privrednog kriminaliteta. Ovim izmenama i dopunama izvršena je temeljna sistematizacija glave XXII KZ-a uvođenjem novih krivičnih dela, dekriminalizacijom određenih krivičnih dela, gde krivičnopravna intervencija nije nužna, kao i izmenama zakonskog opisa kod nekih krivičnih dela. Prema najnovijem rešenju zakonodavac je 29 oblika nedozvoljenog ponašanja propisao kao krivična dela kojima se štiti privreda i njeno neometano funkcionisanje. Iako sva ova krivična dela ne sadrže element korupcije u najtesnijoj su vezi sa njom.

Sve do izmena i dopuna KZ-a iz 2016. godine, prevare u obavljanju privredne delatnosti rešavale su se i tretirale kao krivično delo prevara iz grupe imovinskih krivičnih dela. Iako se u suštini ovim krivičnim delom štiti imovina, stav sudske prakse je bio da je nemoguća prevara u odnosu na pravno lice kao pasivnog subjekta, te je stoga uvedeno novo krivično

---

1 Dragojlović, J., Matijašević, J., (2017). Poreska utaja u krivičnom zakonodavstvu Srbije – osnovno krivično delo protiv državnih finansija i posebno krivično delo protiv privrede, *Bezbjednost, policija, građani*, 13 (1), str. 81.

2 Krivični zakonik, *Službeni glasnik RS*, br. 85/05, 88/05 - ispr., 107/05 - ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19.

3 Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, *Službeni glasnik RS*, br. 94/16.

delo prevara u obavljanju privredne delatnosti. Shodno tome, u radu autori će kazati na osnovna obeležja i specifičnosti krivičnog dela prevare u obavljanju privredne delatnosti..

OPŠTI OSVRT NA PRIVREDNI KRIMINALITET

Iako u mnogim društvima vlada percepcija o dominantnosti konvencionalnog kriminaliteta, treba istaći da postoje razni oblici kriminalnih delatnosti koji su zbog svoje prilagodljivosti novim uslovima, kao i štetnim posledicama daleko opasniji. Jedan od takvih je privredni kriminalitet. Privredni kriminalitet je veoma kompleksan društveni, ekonomski, sociološki, pravni, kriminološki fenomen čijem boljem razumevanju i razlikovanju od ostalih doprinosi njegovo definisanje. Međutim, uprkos mnogobrojnim pokušajima, do usvajanja jedne opšteprihvaćene definicije još uvek nije došlo. Razlozi za takvu definicijsku raznolikost su višestruki. Najčešći su oni koji se odnose na shvatanje političko-ekonomskog poretka.⁴ Naime, privredni kriminalitet se na različite načine ispoljava u različitim društveno-ekonomskim i političkim odnosima. Čak i u okviru iste društvene zajednice u različitim vremenskim razdobljima ovaj oblik kriminalnog delovanja se različito manifestuje što je uzrokovano oblikom svojine na sredstvima za proizvodnju. Kao razlog za pošteškoće pri definisanju treba pomenuti i multidisciplinarnost privrednog kriminaliteta odnosno njegovo razmatranje sa stanovišta brojnih nauka među kojima je krivičnopravno, kriminološko i sociološko svakako najznačajnije.

Jedno od najprihvaćenijih određenja privrednog kriminaliteta u literaturi jeste da je to oblik kriminaliteta koji obuhvata one kriminalne aktivnosti koje su usmerene protiv privrednog sistema i njegovog funkcionisanja. Prema formalističkom pristupu privredna krivična dela su ona koja su u KZ-u propisana kao krivična dela protiv privrede.⁵ Međutim za sagledavanje prirode ovog kriminalnog ispoljavanja nije dovoljan pravno formalistički pristup, jer kriminalitet nije samo pravna već i društvena kategorija. Zbog toga je neophodno kriminološko shvatanje koje pored navedenih obeležja ovog pojma u obzir uzima uzroke i uslove koji pogoduju njegovom nastanku kao i društveni karakter objekta koji se štiti krivičnopravnim inkriminacijama.⁶

---

4 Banović, B., (2001). Pojam, obim, struktura i druge karakteristike privrednog kriminaliteta u SR Jugoslaviji u: Radovanović, D. i Mihaljević, Đ. (urednici), Privredni kriminal i korupcija-Zbornik radova, Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 5.

5 Stevanović, A., Cvetković, M., (2019). Pojam i karakteristike privrednog kriminaliteta, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, 57 (1), str. 48.

6 Nikčević M., Ivanović A., (2012). Organizovani privredni kriminalitet kao

Krivičnopravni i kriminološki pristup pojmu privrednog kriminaliteta može dati solidnu polaznu osnovu za određivanje njegove definicije, pa bi u tom smislu privredni kriminalitet predstavljao sveukupnost delikata koji ugrožavaju organizovanje i funkcionisanje ekonomskog sistema u nekoj društvenoj zajednici. Ti delikti obuhvataju krivična dela, privredne prestupe i privredne prekršaje.

Sa sociološkog stanovišta privrednim krivičnim delima se povređuje poverenje društva u privredni sistem ili neki njegov deo, jer po ovom shvatanju međusobno poverenje članova neke zajednice ključno je za njegovo funkcionisanje. Stoga bi i socijalna komponenta trebala biti integralni deo definicije privrednog kriminaliteta.

Još jedan od značajnih razloga raznolikosti u definisanju privrednog kriminaliteta jeste i vezivanje za različite elemente prilikom analiziranja privrednog kriminaliteta. Zbog toga se u literaturi veoma često umesto ovog izraza koriste još i izrazi ekonomski kriminalitet, korporacijski kriminalitet, finansijski kriminalitet, kriminalitet „belog okovratnika“ i sl. Ekonomski kriminalitet nastaje u samim ekonomskim odnosima i procesima: proizvodnji, razmeni, raspodeli i potrošnji. Ovaj oblik kriminalnog delovanja obuhvata one aktivnosti koje su uperene protiv ekonomskog sistema nacionalne privrede i njenog funkcionisanja. Privredni kriminalitet je širi pojam od ekonomskog kriminaliteta jer se njime obuhvataju i oni oblici aktivnosti koji su izvan ekonomskog poslovanja.⁷ Finansijski kriminalitet obuhvata kriminalne aktivnosti na finansijskom tržištu. Bitna odlika korporacijskog kriminaliteta jeste što se vršenjem nedozvoljene radnje stiče dobit koja ne pripada pojedincu već kompaniji. Kriminalitet „belog okovratnika“ karakteriše svojstvo učinilaca ovih krivičnih dela koji imaju visok socijalni status i društveni ugled. Iako se u literaturi sve ove kriminalne delatnosti nekada koriste kao sinonimi za privredni kriminalitet, sve one su samo njegove podvrste koje u središte svog ugrožavanja stavljaju određene segmente privrednog sistema, pa bi stoga pojam privrednog kriminaliteta trebalo shvatiti kao genusni pojam.⁸

Uvažavajući prethodno izneto, jedna od najčešće citiranih definicija privrednog kriminaliteta potiče od Edvina Saderlenda (*Edwin Sutherland*) koji je 1939-te godine prvi upotrebio termin „kriminalitet belog okovratnika.“ Prema njegovoj definiciji to je kriminalitet koji se javlja u oblasti privrednog poslovanja izvršen od strane lica sa visokim i prestižnim

---

faktor ugrožavanja ekonomske bezbednosti, *časopis Departmana za ekonomske nauke Internacionalnog Univerziteta u Novom Pazaru*, 1 (1), str. 92.

7 Sućeska, M., (2006). Osnovi ekonomskog kriminaliteta, Sarajevo, Fakultet kriminalističkih nauka, str. 15

8 Stevanović, A., Cvetković, M., op. cit., str. 52.

društvenim statusom u okviru zanimanja koje obavljaju.⁹ Razvoj nauke i tehnike uslovio je pojavu novih oblika privrednog kriminaliteta, a sa njima i mnoge druge pokušaje definisanja ovog pojma. „Privredni kriminalitet se može definisati kao negativna društveno sankcionisana pojava koja obuhvata sve oblike kriminalnih aktivnosti kojima se prouzrokuju krivičnopravno relevantne posledice, kako u odnosu na celokupan privredni sistem, tako i u pogledu pojedinih njegovih bitnih elemenata, odnosno vrše krivična dela u vezi za privrednom delatnošću, ili je čak sama privredna aktivnost u potpunosti ili delimično kriminalnog karaktera, bez obzira na vrstu prava svojine i drugih prava koja se izvršenjem krivičnih dela povređuju ili ugrožavaju“¹⁰

Polazeći od mnogobrojnih definicija privrednog kriminaliteta mogu se uočiti dva osnovna pristupa njegovom definisanju. U širem smislu pod privrednim kriminalitetom se podrazumevaju sva protivpravna ponašanja koja državni organi kvalifikuju kao kaznena. Prema užem shvatanju privredni kriminalitet obuhvata krivičnopravne privredne i finansijske delikte. U tom smislu privrednim kriminalitetom se naziva vrsta delinkvencije i tipologija kriminalnih pojava uslovljena povredama propisa u privrednom i finansijskom poslovanju.¹¹ Osim opštih karakteristika po kojima se ne razlikuje od konvencionalnog kriminaliteta, privredni kriminalitet se odlikuje čitavim nizom osobenosti zbog kojih je neophodno njegovo prosebno izučavanje. Krivična dela privrednog kriminaliteta karakteriše:¹²

- Imaju veoma bogatu fenomenologiju
- Veoma se teško otkrivaju
- Brzo se prilagođavaju novim uslovima
- Lica koja ih izvršavaju su za to specijalizovana
- Zahtevaju specifičnu metodologiju otkrivanja
- Imaju međunarodni karakter

Savremeni privredni kriminalitet karakteriše velika lepeza formi ispoljavanja koje je moguće klasifikovati prema različitim kriterijumima. Veoma se retko u praksi manifestuje samo jedan oblik ispoljavanja ovog kriminaliteta već se radi o čitavom spletu pojavnih oblika. Najčešće se nikada ne radi samo o jednom izvršiocu već o čitavoj grupi ljudi

---

9 Dragojlović, J., Milošević I., (2018). Krivično delo davanja i primanja mita u obavljanju privredne delatnosti, *Kultura polisa*, 15, (35), str. 385.

10 Aleksić, Ž., Škulić, M., Žarković, M., (2004). Leksinok Kriminalistike, Beograd, Digital dizajn, str. 255.

11 Bošković, M., Marković, M., (2015). Kriminologija sa elementima viktimologije, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, str. 209.

12 Ibid, str. 210.

zaposlenih na različitim mestima, što privrednom kriminalitetu često daje karakter organizovanog kriminaliteta, kome državne granice nisu nikakva prepreka.¹³

Privredna krivična dela se veoma teško otkrivaju. S obzirom da su njihovi izvršioци u najvećem broju slučajeva lica sa određenim ovlašćenjima koja su vezana za njihovo radno mesto, najčešće sa postojanjem svesti da vrše nedozvoljene radnje koje se sankcionišu, ta lica nastoje da krivično delo ostane neotkriveno i prikriju što je moguće više tragova. U tom smislu, poslovanje privrednog subjekta uvek prati određena dokumentacija koja predstavlja osnovni dokaz pri dokazivanju i razjašnjavanju ovih krivičnih dela. Međutim, ona se vrlo lako može falsifikovati, oštetiti ili uništiti. Takođe, prikrivenost je direktno vezana za „tamnu brojku“ ovog oblika kriminalnog delovanja.

Koristoljublje se smatra najznačajnijim motivom ovih krivičnih dela. Sva krivična dela protiv privrede ne sadrže element korupcije ali je korupcija u najtesnijoj vezi sa njima. Iako je jedan od najvećih izazova savremenog društva, korupcija nije nova pojava. Ona je nastala kada je nastalo i ljudsko društvo, ali joj se poslednjih decenija, s obzirom na njene posledice, poklanja sve veća pažnja.

KRIVIČNO DELO PREVARA U OBAVLANJU PRIVREDNE DELATNOSTI

Shodno članu 112 KZ-a stav 21a¹⁴ privredna delatnost je svaka delatnost proizvodnje i prometa roba, vršenja usluga i obavljanja drugih delatnosti na tržištu ili sticanju dobiti ili ostvarenju drugog ekonomskog interesa.

Sve do izmena Krivičnog zakonodavstva 2016-te godine, prevare u obavljanju privredne delatnosti bile su tretirane kao klasična prevara iz grupe krivičnih dela protiv imovine. Međutim zbog mnogobrojnih problema koji su se javili u sudskoj praksi u vezi ovih vrsta prevara zakonodavac je odlučio da propiše novo krivično delo (prevara u obavljanju privredne delatnosti), u grupi krivičnih dela kojima se štiti privredni sistem i njegovo neometano funkcionisanje.

¹³ Nikčević, M., Ivanović, A., op. cit. str. 95.

¹⁴ Krivični zakonik, *Službeni glasnik RS*, br. 85/05, 88/05 - ispr., 107/05 - ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19, član 112, stav 21a.

Zaštitni objekat ovog krivičnog dela je, kao i kod krivično dela prevara,¹⁵ imovina u celini. U tom smislu bi se krivično delo prevare moglo primeniti i na prevare u privredi. Međutim novim krivičnim delom (prevara u obavljanju privredne delatnosti) prevara se ograničava samo na oblast privrednog poslovanja, a sve to imajući u vidu osobenosti prevara prilikom obavljanja privredne delatnosti, kao i poteškoća prilikom dokazivanja ovog krivičnog dela kroz klasično krivično delo prevare.

Prema zakonskoj odredbi ovo krivično delo se sastoji u nameri da se sebi ili drugom licu pribavi protivpravna imovinska korist na način da se treće lice koje radi u privrednom subjektu ili za privredni subjekat ili drugo pravno lice lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica navede da tim licima prouzrokuje štetu. U zavistnosti od visine pribavljene materijalne koristi zakonodavac je, osim osnovnog, propisao i dva teža oblika ovog krivičnog dela.

Radnja izvršenja ovog krivičnog dela se sastoji u navođenju nekog lica lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica da prouzrokuje štetu na imovini privrednog subjekta u kojem radi ili za koje radi ili nekog drugog pravnog lica. Za razliku od krivičnog dela prevare u kome se zbog pribavljanja protivpravne imovinske koristi neko lice navodi na činjenje ili nečinjenje, kojim se šteta nanosi na svojoj ili tuđoj imovini, kod krivičnog dela prevare u obavljanju privredne delatnosti, istom radnjom se šteta nanosi privrednom subjektu ili drugom pravnom licu, a ne svojoj ili tuđoj imovini.

Po pravilu, prevara predstavlja manu volje jedne ugovorne strane za zaključenje pravnog posla. Ona predstavlja pogrešnu predstavu o nekom elementu pravnog posla koji je od značaja za njegovu punovažnost. Za postojanje prevare neophodan je sticaj dva elementa. Prvi element se svodi na nameru jednog lica da kod drugog izazove zablude ili ga održava u njoj, preduzimanjem određenih radnji kojima dopinosi stvaranju pogrešne predstave kod tog lica o relevantnim činjenicama. Drugi element se odnosi na uzročno-posledičnu vezu između prevare i zaključenog posla, što znači da do zaključenog posla ne bi došlo da nije bilo lažnih tvrdnji ili netačne predstave koju je izazvala jedna ugovorna strana.¹⁶ Da bi prevara bila krivično delo mora postojati namera jedne strane da kod druge izazove ili održi pogrešnu predstavu o nekoj činjenici. Pri tome nije od značaja da li je strana koja je izazvala pogrešnu predstavu o činjenici znala (*dolus directus*) ili je samo predpostavljala postojanje takve predstave kod druge

---

15 Krivični zakonik, *Službeni glasnik RS*, br. 85/05, 88/05 - ispr., 107/05 - ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19, član 208.

16 Popov, D., (2008). Prevara kao razlog rušljivosti pravnog posla, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 42, (3), str. 107.

strane (*dolus eventualis*). Namera morta biti skrivljena što znači da ukoliko je neko lice nepažnjom izazvalo pogrešnu predstavu o nekoj činjenici kod drugog lica, ili ni samo nije bilo svesno neistinitosti tih činjenica, prevara ne postoji jer mu se to ne može pripisati u krivicu.¹⁷

Način na koji se vrši radnja krivičnog dela prevara u obavljanju privredne delatnosti je dovođenje ili održavanje u zabludi lica koje je zaposleno u privrednom subjektu ili radi za taj privredni subjekat na čijoj imovini treba naneti štetu. Dovođenje ili održavanje u zabludi vrši se lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica. Dovođenje u zabludu predstavlja stvaranje pogrešene predstave o nekoj činjenici njenim lažnim prikazivanjem ili prikirivanjem njenog postojanja. Održavanje u zabludi znači učvršćivanje zablude stvorene kod nekog lica daljim i novim lažnim prikazivanjem činjenica. Održavanje u zabludi treba razlikovati od situacije kada se postojeća zabluda samo iskorišćava odnosno kada neko lice ne preduzima ništa da bi se drugo lice održavalo u zabludi već samo iskorišćava postojeće stanje zablude.¹⁸ Zabluda (*error*) predstavlja pogrešnu predstavu, neznanje ili pogrešno znanje o nekoj činjenici. Za postojanje zablude nije neophodno nepostojanje svesti da je predstava možda pogrešna¹⁹ što znači da ona postoji čak i onda kada postoji određena sumnja u ispravnost predstave o nekoj činjenici.

Međutim, činjenica da postoji odsustvo svesti o istinitosi predstave o određenoj činjenici nije dovoljna za postojanje zablude. Za postojanje radnje izvršenja krivičnog dela prevara u obavljanju privredne delatnosti nije relevantno da li bi uz postojanje dužne pažnje pasivnog subjekta ovo krivičnog dela, zabluda bila izbegnuta. Iskorišćavanje njegove nivnosti ili neznanja da bi se doveo ili održao u zabludi dovoljan je razlog za postojanje zablude uz uslov da je izvršilac izazvao ili održavao to lice u zabludi.²⁰ Izvršilac krivičnog dela prevara u obavljanju privredne delatnosti, za raliku od krivičnog dela prevare, ne može biti bilo koje lice već samo lice koje je zaposleno ili obavlja određene poslove za privredni subjekat čija je imovina objekat zaštite ovog krivičnog dela. S obzirom da se u zabludu može dovesti samo fizičko lice ali ne i pravno lice, pasivni subjekat u slučaju ovog krivičnog dela je lice koje je dovedeno u zabludu i koje je na štetu imovine pravnog subjekta učinilo ili propustilo da nešto učini. Posledica ovog krivičnog dela je činjenje ili nečinjenje lica koje je dovedeno u zabludu čime je prouzrokovana šteta pravnom licu za koje radi ili u kojem radi, ili

---

17 Ibid, str. 110.

18 Stojanović, Z., (2018). Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, Službeni glasnik, str. 735.

19 Ibid.

20 Ibid.

šteta na imovini ovog pravnog lica. Da bi se delo smatralo svršenim nije dovoljno samo da se imovina ugrozi već je neophodno i da nastupi šteta.²¹

Prevara u obavljanju privredne delatnosti se može izvršiti samo umišljajem. To znači da kod učinoca ovog krivičnog dela mora postojati svest o delu i njegovo htenje da izvrši to krivično delo. Međutim, pored umišljaja kod učinioca mora postojati i namera da dovođenjem ili održavanjem nekog lica u zabludi sebi ili drugom licu pribavi protivpravnu imovinsku korist. Iako je u praksi veoma teško utvrditi nameru ona se utvrđuje na osnovu objektivnih okolnosti kao što su ponašanje izvršioca, radnje koje je preduzeo, okolnosti pod kojima se preduzima radnja i sl.²² Posebnu poteškoću u utvrđivanju namere, kao i postojanju zablude predstavlja postojanje poslovnog rizika u vezi sa kojim je uobičajeno da su strane koje učestvuju u privrednom poslovanju svesne mogućnosti da dodje do štete po njihovu ili tuđu imovinu.²³ Ipak, prihvatanje poslovnog rizika ne isključuje mogućnost da lice bude dovedeno ili održavano u zabludu, i samim tim na kraju prevareno. Ovde je svakako od značaja utvrditi da li je umišljaj kod drugog lica već od samog početka bio usmeren na to da ne ispuni svoju obavezu.²⁴

Za osnovni oblik ovog krivičnog dela zakonodavac je propisao kaznu zatvora od 6 meseci do pet godina i novčanu kaznu. S obzirom na ovu činjenicu kažnjiv je i pokušaj ovog krivičnog dela. U zavisnosti od visine pribavljene imovinske koristi ili nanete štete predviđena su i dva teža oblika ovog krivičnog dela. Ukoliko visina pribavljene imovinske koristi ili nanete štete iznosi preko 450.000 dinara predviđena je kazna zatvora od 1 do 8 godina i novčana kazna. Najteži oblik krivičnog dela prevara u obavljanju privredne delatnosti predviđen je u stavu 3 zakonskog opisa ovog krivičnog dela. Za najteži oblik predviđena je kazna zatvora od 2 do 10 godina i novčana kazna, a on će postojati u slučaju da visina pribavljene imovinske koristi ili nanete štete prelazi 1,5 miliona dinara.²⁵ Prema učinocima krivičnog dela iz člana 223 KZ se ne primenjuju odredbe Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnih dela, a za njegovo otkrivanje i dokazivanje ne mogu se koristiti posebne dokazne radnje osim u slučaju kada je krivično delo izvršeno od strane organizovane kriminalne grupe.²⁶

---

21 Stojanović, Z., op. cit. str. 736.

22 Priručnik za suzbijanje privrednog kriminaliteta i korupcije, preuzeto sa: <https://www.osce.org/sr/mission-to-serbia/372551?download=true> (22.09.2019.) str. 32.

23 Stojanović, Z., op. cit. str. 736.

24 Ibid.

25 Krivični zakonik, *Službeni glasnik* RS, br. 85/05, 88/05 - ispr., 107/05 - ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19, član 223.

26 Priručnik za suzbijanje privrednog kriminaliteta i korupcije, op. cit. str. 262.

ZAKLJUČAK

Proces transformacije svojinskih odnosa koji je krajem XX i početkom XXI veka obuhvatio zemlje socijalističkog bloka nije zaobišao ni našu zemlju. Čitav niz negativnih efekata kao što su pad zaposlenosti i proizvodnje, porast cena i veliki moralni hazard, doveli su do ekspanzije društveno neprihvatljivih ponašanja. Razni oblici privrednog kriminaliteta kriminaliteta postali su deo svakodnevnog života i hronično oboljenje društvenog sistema. S toga je borba protiv njega postala prioritet svih država. Krivično pravo svojim restriktivnim merama je jedno od najznačajnijih stubova reakcije društva na to veliko zlo. U tom cilju je preduzeta velika reforma koja je krivičnoppravne norme prilagodila postojećem stanju u državi i međunarodnim standardima.

Drugačiji konceptijski pristup krivičnim delima protiv privrede ostavren je Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika iz 2016-te godine. On je ovoj grupi krivičnih dela dao novu sistematiku prema njihovoj srodnosti, nekim krivičnim delima prmenio zakonski opis, neka dekriminalizovao, ali je i uveo čak 7 novih krivičnih dela. Krivično delo prevara u obavljanju privredne delatnosti, iako je prvi put sistematizovano u grupu krivičnih dela protiv privrede kao samostalno krivično delo, nije u potpunosti novo krivično delo domaćeg krivičnog prava. Ono je postojalo i ranije u grupi krivičnih dela protiv imovine u okviru krivičnog dela prevare, ali je od strane sudske prakse zbog tradicionalnih stavova veoma retko primenjivano. Novom sistematikom težilo se promeni takvog stanja.

Za razliku od krivičnog dela klasične prevare, koje se nalazi u grupi krivičnih dela protiv imovine, a koje obuhvata radnje kojima se ugrožava celokupna imovina, krivičnim delom prevara u obavljanju privredne delatnosti se štiti imovina poslovnog subjekta u kojem ili za koje radi izvršilac ovog krivičnog dela, pa se samim tim privredni subjekat smatra pasivnim subjektom, što do propisivanja ovog krivičnog dela nije bio slučaj.

Joko Dragojlović, PhD, Assistant Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Business Academy in Novi Sad
e-mail: jdragojlovic@pravni-fakultet.info

Boban Dzunić, LL.M.
Attorney from Niš
e-mail: kancelarija@medianis.net

Gordan Grujić, LL.M.
Paralegal at the Law Office Životić
e-mail: gogi_94@hotmail.com

THE CRIMINAL OFFENSE OF FRAUD IN THE CONDUCT OF ECONOMIC ACTIVITY – SPECIFICITY AND CHARACTERISTICS

Abstract:

The amendments to the 2016 Criminal Code mainly concerned criminal offenses against the economy. These changes sought to meet the standards set by international instruments in the field of counteracting corruption, but also to adapt the criminal law regulation to the existing state of crime in the country for its better and more efficient implementation in practice. According to the latest ruling, Chapter XXII prescribes seven new offenses, three offenses have been decriminalized, some offenses have changed the legal description and some have changed the order or place within the group of offenses against the economy. Although fraudulent activities in the course of business activities have already been criminalized in the Criminal Code as a general criminal offense against property, it has not been practically applied in the area of economic relations due to the legal tradition that fraud is not possible in relation to a legal entity as a passive entity. The introduction of a new criminal offense of fraud in the conduct of business activities sought to eliminate the problems of practice when fraud in the conduct of business is at stake. Accordingly, in the paper, the authors pointed out the basic features and specifics of the criminal offense of fraud in the conduct of economic activities.

Key words: *fraud, Criminal code, corporate fraud, economic crime*

L I T E R A T U R A

1. Aleksić, Ž., Škulić, M., Žarković, M., (2004). Leksinok Kriminalistike, Beograd, Digital dizajn.
2. Banović, B., (2001). Pojam, obim, struktura i druge karakteristike privrednog kriminaliteta u SR Jugoslaviji u: Radovanović, D. i Mihaljević, Đ. (urednici), Privredni kriminal i korupcija-Zbornik radova, Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 5-39.
3. Bošković, M., Marković, M., (2015). Kriminologija sa elementima viktimologije, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.
4. Dragojlović, J., Matijašević, J., (2017). Poreska utaja u krivičnom zakonodavstvu Srbije – osnovno krivično delo protiv državnih finansija i posebno krivično delo protiv privrede, *Bezbjednost, policija, građani*, 13, (1), str. 81-99.
5. Dragojlović, J., Milošević I., (2018). Krivično delo davanja i primanja mita u obavljanju privredne delatnosti, *Kultura polisa*, 15, (35), Novi Sad, str. 383-392.
6. Krivični zakonik, *Službeni glasnik RS*, br. 85/05, 88/05 - ispr., 107/05 - ispr., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19.
7. Nikčević M., Ivanović A., (2012). Organizovani privredni kriminalitet kao faktor ugrožavanja ekonomske bezbednosti, *časopis Departmana za ekonomske nauke Internacionalnog Univerziteta u Novom Pazaru*, 1 (1), str. 87-99.
8. Popov, D., (2008). Prevara kao razlog rušljivosti pravnog posla, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 42 (3), str. 105-108.
9. Priručnik za suzbijanje privrednog kriminaliteta i korupcije, preuzeto sa: <https://www.osce.org/sr/mission-to-serbia/372551?download=true> (22.09.2019.).
10. Stevanović, A., Cvetković, M., (2019). Pojam i karakteristike privrednog kriminaliteta, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, 57 (1), str 45-62.
11. Stojanović, Z., (2018). Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, Službeni glasnik.
12. Sućeska, M., (2006). Osnovi ekonomskog kriminaliteta, Sarajevo, Fakultet kriminalističkih nauka.
13. Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, *Službeni glasnik RS*, br. 94/16.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

347.7:330.34(4-12)(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп "Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе" (2019 ; Нови Сад)

Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе = The legal framework and the economic development of the Southeast European countries : [зборник радова са Међународног научног скупа "Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе", 14. новембар 2019. године у Новом Саду] / приредио Мирко Кулић. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2019 (Нови Сад : Фелтон). - 767 стр. ; 24 cm

Тираж 200. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз већину радова.

ISBN 978-86-6019-099-6

а) Привредно право - Економски развој - Југоисточна Европа - Зборници

COBISS.SR-ID 331477767